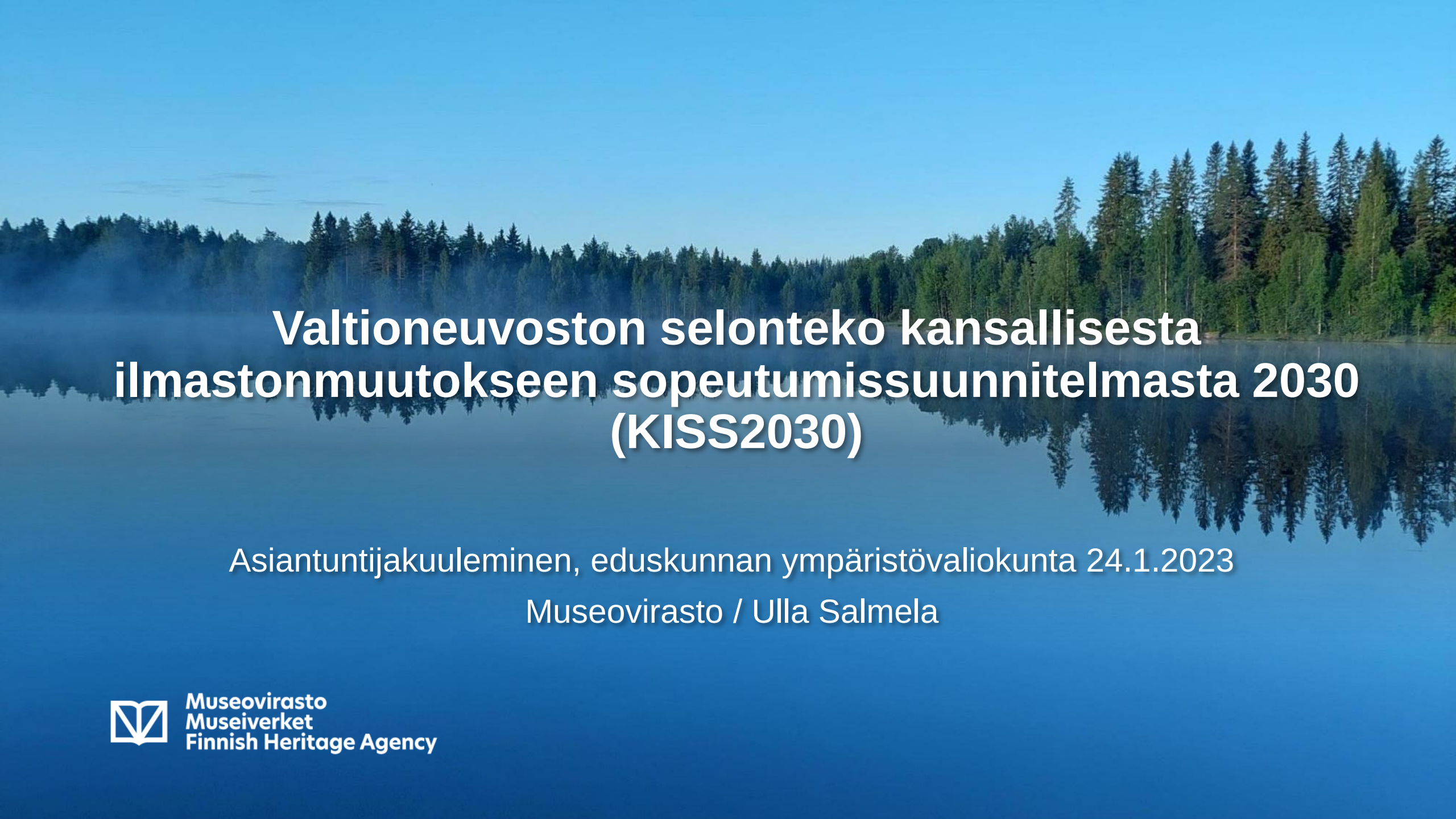

Valtioneuvoston selonteko kansallisesta ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmasta 2030 (KISS2030)

Asiantuntijakuuleminen, eduskunnan ympäristövaliokunta 24.1.2023

Museovirasto / Ulla Salmela

Museovirasto
Museiverket
Finnish Heritage Agency

KULTTUURIPERINNÖN ILMASTONMUUTOKSEN SIETOKYVYN VAHVISTAMINEN

EUROOPAN VIHREÄN KEHITYKSEN OHJELMA KOHTAA KULTTUURIPERINNÖN

TIIVISTELMÄ EU:N JÄSENVALTIOIDEN ASIANTUNTIJOISTA KOOSTUVAN AVOINTA KOORDINOINTIMENETELMÄÄ HYÖDYNTÄVÄN RYHMÄN RAPORTISTA – HUHTIKUU 2022

Tämä asiakirja on suunnattu laajalle joukolle Euroopan unionin, kansallisen, alueellisen ja paikallisen tason poliitikkoja ja päätöksentekijöitä sekä kulttuuriperinnön hallinnoijille ja koko yhteiskunnalle.

JOHDANTO-OSA

Euroopan komission puheenjohtajan Ursula von der Leyenin joulukuussa 2019 esittelemä Euroopan vihreän kehityksen ohjelma on Euroopan vastaus haasteisiin, jotka ilmastonmuutos yhteiskunnillemme asettaa, ja sen tavoitteena on tehdä Euroopasta ensimmäinen ilmastoneutraali maanosa vuoteen 2050 mennessä. Pariisin sopimuksen sitoumusten mukaisesti ohjelman tavoitteena on tehdä Euroopan taloudesta vuoteen 2050 mennessä nykyaikainen, resurssitehokas ja kilpailukykyinen. Lisäksi ohjelmalla halutaan päästä eroon kasvihuonekaasujen nettopäästöistä ja tavoitellaan sitä, että Euroopan talouskasvu ei ole sidoksissa resurssien käyttöön, eikä yhtäkään ihmistä tai seutua jätetä jälkeen. Vihreän kehityksen ohjelmassa ei kuitenkaan ole nimenomaisesti mainittu kulttuuriperintöä. Ohjelman kanssa samaan aikaan perustettiin kulttuurialan vuosille 2019–2022 tehdyn työsuunnitelman mukaisesti jäsenvaltioiden asiantuntijoista koostuva avointa koordinointimenetelmää hyödyntävä ryhmä, jonka tehtävänä on vahvistaa kulttuuriperinnön ilmastonmuutoksen sietokykyä. Ryhmän toimeksiantona oli tunnistaa uhkat, jotka liittyvät kulttuuriperinnön säilymiseen ilmastonmuutoksen olosuhteissa, sekä se, miltä osin vihreän kehityksen ohjelmassa ei oteta kulttuuriperintöä huomioon.

Museovirasto

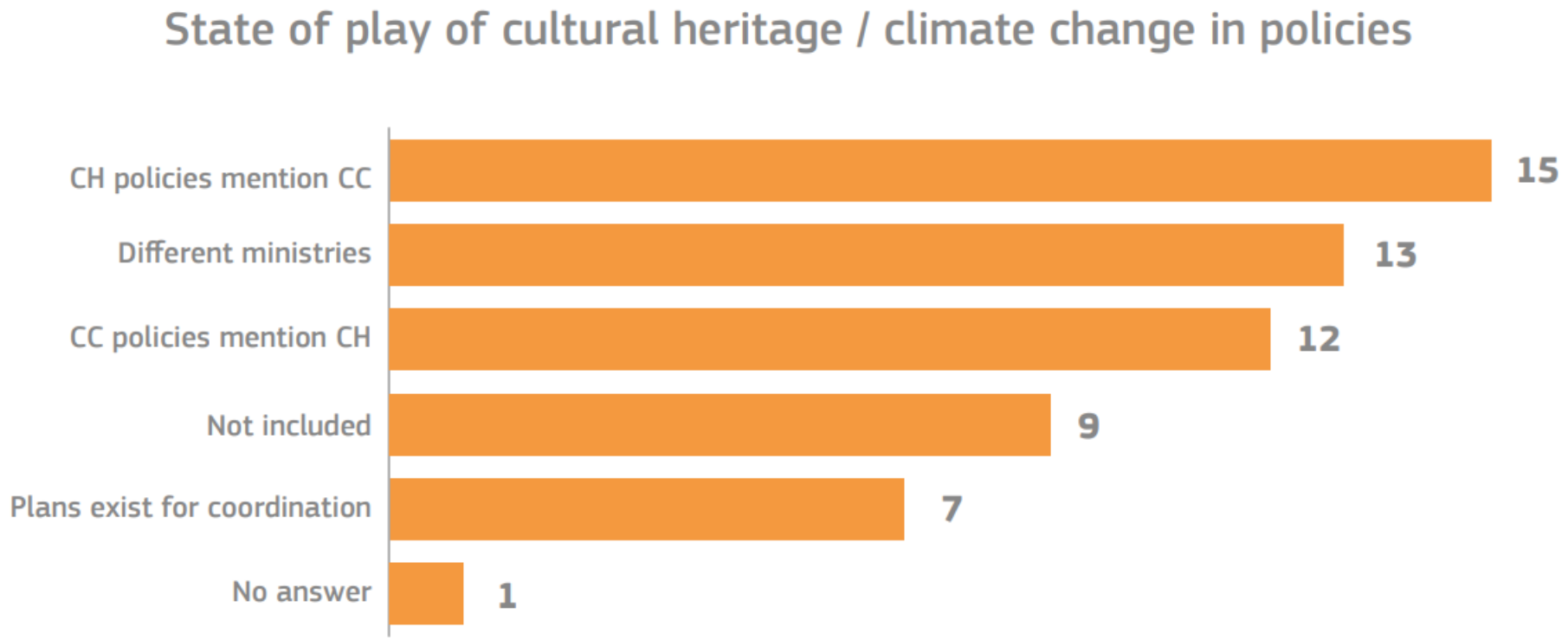
1

Kulttuuriperintö osaksi ilmastopolitiikkaa ja suunnitelmia

Suositus 6

”Kansallisen, alueellisen ja paikallisen tason hallinnon on sisällytettävä kulttuuriperintö ja kulttuuriala kaikkiin toimiin ja suunnitelmiin, jotka koskevat ilmastonmuutoksen hillitsemistä ja siihen sopeutumista. Toimiin täytyy tarttua, jotta kulttuuriin ja kulttuuriperintöön liittyvät asiat saadaan integroitua täysin ympäristön kestävyyteen ja ilmastopolitiikkaan liittyvään päätöksentekoon sekä kansallisella, alueellisella että kansainvälisellä tasolla.”

Strengthening cultural heritage resilience for climate change - Publications Office of the EU (europa.eu)

n = 26 states

CH mentioned in national adaptation plan in 19 countries

Figure 3. State of play, with the number of responses from the OMC expert group members concerning policies addressing cultural heritage (CH) and climate change (CC)

[Strengthening cultural heritage resilience for climate change - Publications Office of the EU (europa.eu)]

Museovirasto

Kulttuuriperintö ja kulttuuriympäristö

- Ilmastonmuutos vaikuttaa kulttuuriperintöön
- Kulttuuriperintö voi myötävaikuttaa ilmastonmuutoksen hillintään ja edesauttaa sopeutumista muutoksiin
- Kulttuuriperintö voi kertoa muutoksista ilmastossa pitkällä aikavälillä
- Kulttuuriperinnön avulla voidaan nostaa esiin ja viestiä ilmastonmuutoksen vaikutuksia, saada ihmisiä mukaan ja vaikuttaa heidän toimintaansa

Museovirasto

Kulttuuriperintö ja kulttuuriympäristö

- Ajallisesti pitkä perspektiivi auttaa luomaan toivoa ja sopeutumaan (**resilienssi**)
- **Kestävyyden kulttuurin** vahvistaminen: tiedot ja taidot, kuten koetellut rakentamisen tavat ja materiaalit, perinteisten rakennustapojen osaaminen, luonnonvaroja säästävä korjaamisen kulttuuri, perinteistä ammentava ruokavalio
- **Kulttuurisen kestävyyden** näkökulma mukaan: kulttuuriperinnön monimuotoisuuden säilyminen, mahdollisuus vuoropuheluun erilaisten kulttuurien välillä sekä ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävää kehitystä edistävien toimintatapojen vahvistuminen
- Sopeutuminen koskettaa kasvavassa määrin ihmisten arkea: **kulttuurin ja ihmistieteiden asiantuntijuuden** vahvistaminen

Osaaminen, taidot

”On olennaisen tärkeää kehittää niiden **ammattilaisten valmiuksia**, jotka vastaavat toimista, joilla kulttuuriperintöä sopeutetaan ilmastonmuutokseen. Valmiuksia voidaan kehittää koulutuksen ja uudelleenkoulutuksen sekä uuden tiedon ja teknologian avulla.

Samalla voidaan myös **elvyttää perinteisiä, jo unohtuneita taitoja**. Esi-isillämme on meille paljon opetettavaa rajallisilla resursseilla pärjäämisestä, paikallisten materiaalien käytöstä sekä helleaaltoihin, pakkasjaksoihin ja tulviin **sopeutumisesta**.”

Strengthening cultural heritage resilience for climate change - Publications Office of the EU (europa.eu)

Kulttuuriperintö ja – ympäristö selonteossa

- Selonteossa on tunnistettu keskeiset kehittämistarpeet, tavoitteet ja toimenpiteet
- Toimenpiteiden konkretisointi kuvaamalla toteutustavat ja –tahot sekä voimavarat ja rahoitus edesauttaa toteutumista
- Ennakoiva, hallinnonrajat ylittävä yhteistyö
- Alueellisen tason toimijoista mukaan alueelliset vastuumuseot
- Saamelaisten ilmastonmuutokseen sopeutumisohjelma kannatettava

Strengthening cultural heritage resilience for climate change - Publications Office of the EU (europa.eu)

- *EU yhteinen kulttuuriperintöön kohdistuvien **riskien kartoitus***
- *EU **ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja ilmastonmuutoksen hillitsemisen taloudellisia kustannuksia koskeva kattava tarkastelu**, joka kohdistuu kulttuuri- ja luonnonperintöön.*
- ***Sektorit ylittävä yhteistyö** komission sisällä ja jäsenmaissa kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla*
- *Kansallisten ja alueellisten viranomaisten on **kehitettävä valmiuksia ja monialaista asiantuntemusta***
- ***Kulttuuriperintöalan ja ilmastotutkijoiden yhteistyö, tutkimuksen merkitys***

”Kulttuuriperintö on myös altis haittasopeutumiselle silloin, kun ilmastonmuutoksen sopeutumistoimet aiheuttavat tahattomia menetyksiä tai vahinkoja”

Museovirasto
Museiverket

Ulla Salmela
ulla.salmela@museovirasto.fi

